

บทที่ 2

วิธีการชำระเงินและการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ด้านการค้าระหว่างประเทศ

"การค้าระหว่างประเทศ (International Trading)" หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของประชาชนในประเทศต่าง ๆ โดยที่การค้าของแต่ละประเทศย่อมประกอบด้วย การส่งสินค้าเข้าและการส่งสินค้าออกควบคู่กัน แม้จะมีใช้การแลกเปลี่ยนโดยตรง (Direct Exchange) ก็ตาม ¹

ในการประกอบธุรกิจการค้าระหว่างประเทศนั้น อย่างน้อยที่สุดต้องประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้ซื้อ หรือผู้ส่งสินค้าเข้า และผู้ขาย หรือผู้ส่งสินค้าออก โดยผู้ซื้อและผู้ขายจะมีปัญหาอันเกิดจากความเสียหายหลายประการที่อาจจะได้รับจากการประกอบธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งความเสี่ยงนี้อาจเกิดจากค้ำสัญญาไม่ปฏิบัติตามที่ตกลงกันหรือสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศผู้ซื้อและประเทศผู้ขายอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายที่ต่างกัน แสดงดังตารางที่ 2-1 ดังนี้

¹ ประพนธ์ ด้วิชรานนท์ และมุกดา ใจวทกุล, การค้าต่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือบริหารธุรกิจ) หน้า 1

ประเภทของความเสียหาย	สาเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้น	
	ผู้ซื้อหรือผู้ส่งสินค้าเข้า	ผู้ขายหรือผู้ส่งสินค้าออก
<p>1. ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับคู่สัญญา</p> <p>1.1 ความเสี่ยงในด้านการผลิต</p> <p>1.2 ความเสี่ยงจากการให้เครดิต</p>	<p>ผู้ขายไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาด้วยเหตุผลทางด้านเทคนิคหรือการเงิน</p> <p>ผู้ขายไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะคืนเงินที่ได้รับชำระล่วงหน้า</p>	<p>การยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งซื้อของคู่สัญญา</p> <p>ผู้ซื้อไม่สามารถชำระเงินหรือไม่เต็มใจจะชำระเงิน</p>
<p>2. ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจและ/หรือ สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศคู่สัญญาหรือประเทศอื่น ๆ</p> <p>2.1 ความเสี่ยงทางการเมือง</p>	<p>สถานการณ์ทางการเมือง (เช่น สงคราม ภัยพิบัติ การห้ามส่งสินค้าออก) ทำให้ผู้ขายไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้</p>	<p>สถานการณ์ทางการเมือง (เช่น สงคราม ภัยพิบัติ การกีดกันการนำเข้า) ทำให้ผู้ซื้อไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้</p>

ตารางที่ 2-1 แสดงประเภทของความเสียหายและสาเหตุของความเสียหาย
อันอาจจะเกิดขึ้นทั้งกับผู้ซื้อและผู้ขาย²

² ที่มา : เรียบเรียงจาก J. Ackermann ; R. Locher ; F. Joildow ; and A Rechsteiner, Documentary Credits Documentary collections Bank Guarantees (Switzerland : Credit Suisse Special Publication, 1984, P.10

ประเภทของความเสียหาย	สาเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้น	
	ผู้ซื้อหรือผู้ส่งสินค้าเข้า	ผู้ขายหรือผู้ส่งสินค้าออก
2.2 ความเสี่ยงในการโอนเงิน	คำสั่งห้ามชำระเงินที่ คำประกันหรือคืนเงินที่ ได้ชำระล่วงหน้าไว้แล้ว	รัฐบาลหรือองค์การของ รัฐบาลปฏิเสธหรือ ไม่สามารถชำระเงิน ตามสกุลที่ตกลงไว้ (ประกาศพักชำระหนี้)
3. ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน	การเพิ่มค่าเงินสกุล ในสัญญาเมื่อเปรียบเทียบกับ สกุลเงินในประเทศ ผู้ซื้อ	การลดค่าเงินสกุล ในสัญญาเมื่อเปรียบเทียบกับ สกุลเงินในประเทศ ผู้ขาย

ตารางที่ 2-1 แสดงประเภทของความเสียหายและสาเหตุของความเสียหาย
อันอาจเกิดขึ้นทั้งกับผู้ซื้อและผู้ขาย (ต่อ)

วิธีการชำระเงินระหว่างประเทศ

เพื่อเป็นการบรรเทาความเสี่ยงจากความเสียหายอันอาจจะเกิดขึ้น ธนาคารพาณิชย์จึงเข้ามามีบทบาทโดยเป็นตัวกลางในการชำระเงินระหว่างประเทศ และวิธีการชำระเงินระหว่างประเทศที่นิยมกันโดยทั่วไป มี 2 ประเภท ดังนี้

- การชำระเงินแบบเครดิตที่มีเอกสารประกอบ
- การชำระเงินแบบเรียกเก็บเงินตามเอกสาร

1. การชำระเงินแบบเครดิตที่มีเอกสารประกอบ

เป็นการชำระเงินตาม L/C ซึ่งในการเปิด L/C จะมีฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสัญญา ดังนี้ คือ

1. ธนาคารผู้เปิด L/C
2. ผู้ขอเปิด L/C
3. ผู้รับประโยชน์
4. ธนาคารผู้ยืนยัน L/C (ถ้ามี)

ประเภทของ L/C

L/C แบ่งออกเป็นหลายชนิดแล้วแต่ความมุ่งหมาย ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะการเป็นหลักประกันการชำระเงินให้แก่ผู้ขาย

1.1 L/C ชนิดเพิกถอนได้ (Revocable L/C) ธนาคารผู้เปิด L/C สามารถแก้ไขหรือยกเลิกเมื่อไรก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ขายทราบ การแก้ไขหรือยกเลิกจะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อธนาคารผู้แจ้ง L/C ได้รับแจ้งการแก้ไขหรือยกเลิกนั้น หาก L/C ฉบับนี้ได้มีการจ่ายเงินแล้ว หรือได้มีการรับรองตัวแล้ว หรือมีการรับซื้อตัวตามข้อกำหนดและเงื่อนไขใน L/C แล้ว ธนาคารผู้เปิด L/C ต้องจ่ายเงินให้ธนาคารนั้น ๆ

L/C ชนิดนี้ผู้ขายมักไม่ต้องการ เพราะมีความเสี่ยงในการอาจถูกยกเลิกขณะส่งสินค้าแล้ว แต่ยังมีได้นำเอกสารไปยื่นเงิน ผู้ขายเสียเปรียบผู้ซื้อในการขายสินค้าเนื่องจากผู้ซื้อสามารถบอกเลิกได้ L/C ที่มีได้ระบุว่าเป็น L/C ประเภทใดให้ถือว่าเป็นชนิดเพิกถอนได้

1.2 L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้ (Irrevocable L/C) ธนาคารผู้เปิด L/C จะแก้ไขหรือยกเลิก L/C ไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากคู่สัญญาตาม L/C ฉบับนั้น (ปกติถือเอาความยินยอมของผู้ขายเป็นสำคัญ)

2. แบ่งตามลักษณะภาระผูกพันของธนาคาร

2.1 L/C ที่ไม่มีการยืนยัน (Unconfirmed L/C) คือ L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้ แจ้งให้ผู้ขายทราบโดยผ่านธนาคารผู้แจ้ง L/C โดยมีได้ให้ธนาคารนั้นหรือธนาคารอื่นใดทำการยืนยันเพื่อผูกพันการชำระเงินตาม L/C L/C ชนิดนี้ผู้ขายควรต้องรู้ว่าธนาคารใดได้รับมอบอำนาจการจ่ายเงินจากธนาคารผู้เปิด L/C (Restricted L/C) หรือ L/C กำหนดว่าเป็นธนาคารใดก็ได้ (Non-Restricted L/C)

2.2 L/C ที่มีการยืนยัน (Confirmed L/C) คือ L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้ ธนาคารผู้เปิด L/C มอบอำนาจหรือร้องขอให้ธนาคารอีกธนาคารหนึ่งรับรอง (ยืนยัน) ถ้าธนาคารนั้นทำการยืนยันก็จะก่อให้เกิดความผูกพันต่อธนาคารผู้ยืนยันในการชำระเงินให้แก่ผู้ขาย นอกเหนือจากความผูกพันที่มีอยู่เดิมของธนาคารผู้เปิด L/C เมื่อได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดและเงื่อนไขเช่นเดียวกับธนาคารผู้เปิด L/C ความรับผิดชอบนี้จะเริ่มตั้งแต่วันที่ได้ทำการยืนยันจนกระทั่งเครดิตหมดอายุ

3. แบ่งตามลักษณะการชำระเงิน

3.1 L/C ชนิดจ่ายเมื่อเห็น (L/C Sight) คือ L/C ที่ธนาคารผู้เปิด L/C ให้อำนาจธนาคารผู้แจ้ง L/C ในการจ่ายเงินให้กับผู้ขายสินค้าเมื่อผู้ขายยื่นขายเอกสารต่าง ๆ ตามข้อตกลงและเงื่อนไขใน L/C

3.2 L/C ที่มีกำหนดเวลาจ่ายเงิน (L/C Time) คือ L/C ที่ธนาคารผู้เปิด L/C กำหนดให้ผู้ขายออกตั๋วเงินชนิดจ่ายเมื่อสิ้นระยะเวลาหนึ่งหลังจากวันที่กำหนดหรือวันที่ได้เห็น ผู้ซื้อยังไม่ต้องชำระเงินทันที ตั๋วเงินนั้นต้องมีเอกสารประกอบตามข้อกำหนดใน L/C และตั๋วเงินนั้นจะมีการรับรองโดยธนาคารผู้เปิด L/C หรือธนาคารผู้ยืนยัน L/C หรือผู้ซื้อ ซึ่งผู้ขายอาจนำตั๋วเงินนี้ไปขายลดให้กับผู้ใดก็ได้

3.3 L/C ที่มีการผ่อนชำระเงิน (Deferred L/C) ธนาคารผู้จ่ายเงินเมื่อรับเอกสารตรงตามข้อกำหนดและเงื่อนไขใน L/C แล้วจะจ่ายเงินให้ผู้ขายเป็นระยะ ๆ ตามข้อกำหนดใน L/C ซึ่งจะมีการจ่ายชำระเงินเป็นงวด ๆ มากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป

4. แบ่งตามลักษณะพิเศษของเงื่อนไขที่ตกลงกัน

4.1 เครดิตหนุนเครดิต (Back to Back L/C) มี L/C 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งออกโดยอาศัย L/C อีกฉบับหนึ่ง เป็นการเปิด L/C เพื่อสั่งซื้อสินค้าโดยผ่านคนกลางซึ่งอยู่คนละประเทศ เนื่องจาก L/C ฉบับแรกไม่สามารถโอนได้ ผู้รับประโยชน์ของ L/C ฉบับแรกไม่ใช่ผู้ขายสินค้าโดยตรง เป็นเพียงนายหน้าจัดหาสินค้าของผู้ขายหรือผู้ผลิตที่แท้จริง ผู้ซื้อจึงไม่เชื่อถือผู้รับประโยชน์ และขอให้ผู้รับประโยชน์ดำเนินการขอให้ธนาคารของตนออก L/C ให้ โดยใช้ L/C ฉบับแรกเป็นหลักประกัน

L/C 2 ฉบับ มีความแตกต่างกัน คือ ถ้าไรของคนกลาง เมื่อผู้ขายสินค้าส่งของลงเรือไปยังผู้ซื้อแล้วสามารถนำเอกสารมาขึ้นเงินตาม L/C ฉบับหลัง ส่วนผู้รับประโยชน์เมื่อเปลี่ยนเพียงตัวแลกเงินและบัญชีราคาสินค้าเพื่อให้จำนวนเงินตรงกัน ก็สามารถนำเอกสารมาขึ้นเพื่อขอรับเงินตาม L/C ฉบับแรก

4.2 L/C ชนิดโอนได้ (Transferable L/C) คือ L/C ที่ให้อำนาจผู้รับประโยชน์ในการโอนประโยชน์ที่จะได้รับไปยังบุคคลที่สามได้ (ผู้รับประโยชน์คนที่ 2) การโอนจะโอนทั้งจำนวนหรือโอนบางส่วนก็ได้ แต่ต้องมีเงื่อนไขให้ส่งสินค้าเป็นบางส่วนได้ และจะโอนได้ต่อเมื่อ L/C ระบุไว้โดยให้โอนได้เพียงครั้งเดียว จะเป็นการโอนให้บุคคลที่สามในประเทศ หรือนอกประเทศก็ได้

4.3 L/C ชนิดหมุนเวียน (Revolving L/C) คือ L/C ที่กำหนดจำนวนเงินไว้ และสามารถนำกลับมาใช้ได้อีก กล่าวคือเมื่อได้ใช้จำนวนเงินนั้นไปแล้ว สามารถนำกลับมาใช้ได้โดยไม่ต้องเปิด L/C ใหม่ ส่วนจำนวนครั้งที่จะกลับมาใช้ได้จะกำหนดไว้ใน L/C วิธีนี้เป็นการแก้ปัญหาการต้องเปิด L/C หลาย ๆ ครั้ง

4.4 L/C ที่มีข้อกำหนดตัวแดง (Red clause L/C) คือ L/C ที่ธนาคารจะเป็นผู้จ่ายเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์ก่อนยื่นเอกสาร คือ ให้กู้ยืมไปก่อน (Pre-shipment Finance) L/C ชนิดนี้ ธนาคารผู้เปิด L/C จะมอบอำนาจให้ธนาคารผู้แจ้ง L/C จ่ายเงินให้ผู้ขายทันทีที่ได้รับ L/C การจ่ายเงินอาจเต็มจำนวนหรือบางส่วนก็ได้ โดยธนาคารผู้เปิด L/C เป็นผู้ค้ำประกันในนามของผู้ซื้อแก่ธนาคารผู้แจ้ง ในกรณีเช่นนี้ผู้ซื้อเป็นผู้รับภาระความเสี่ยงเองทั้งหมด ดังนั้น ผู้ซื้อต้องมีความเชื่อถือผู้ขายเป็นอย่างมากจึงจะยอมเปิด L/C ประเภทนี้ให้

2. การชำระเงินแบบเรียกเก็บเงินตามเอกสาร

เป็นการชำระเงินตามตั๋วเรียกเก็บ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องในการเรียกเก็บเงินตามเอกสาร ประกอบด้วย ³

1. ผู้ส่งจ่าย
2. ธนาคารผู้ส่งตั๋วมาเรียกเก็บ
3. ธนาคารผู้เรียกเก็บ
4. ธนาคารผู้ยื่นตั๋ว
5. ผู้จ่ายเงินตามตั๋ว

ประเภทของตั๋วเรียกเก็บ

ตั๋วเรียกเก็บ แบ่งตามเงื่อนไขการชำระเงินเป็น 3 ประเภท คือ

1. ตั๋วเรียกเก็บแบบเรียกให้ชำระทันที (Documents Against Payment at Sight หรือ D/P at sight) คือ เงื่อนไขการชำระเงินของตั๋วเรียกเก็บผ่านธนาคารที่ผู้ซื้อจะต้องชำระเงินค่าสินค้าต่อธนาคารผู้เรียกเก็บ เมื่อได้รับแจ้งการเรียกเก็บก่อน จึงจะมีสิทธิรับเอกสารไปออกสินค้าได้ ธนาคารผู้เรียกเก็บจะต้องรับผิดชอบชำระเงินให้แก่ผู้ขายสินค้าแทนผู้ซื้อ หากยอมให้ผู้ซื้อรับเอกสารไปออกสินค้าโดยที่ยังไม่ได้มีการจ่ายชำระเงิน

การเรียกเก็บเงินประเภทนี้ บกดีแล้วผู้ขายจะต้องรองจนกว่าผู้ซื้อชำระเงินและธนาคารผู้ส่งตั๋วมาเรียกเก็บ ได้รับเงินจากธนาคารผู้เรียกเก็บ เสียก่อนจึงจะได้รับชำระเงิน

2. ตั๋วเรียกเก็บแบบเรียกให้ชำระตามกำหนดเวลา (Documents Against Payment-Terms หรือ D/P Terms) การเรียกเก็บวิธีนี้ผู้ซื้อจะต้องชำระเงินก่อนจึงจะสามารถนำเอกสารไปออกสินค้าได้ แต่ที่มีระยะเวลาที่กำหนดไว้เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถเตรียมการชำระเงิน และรอให้สินค้าส่งมาถึงท่าเรือของประเทศผู้ซื้อก่อนจึงชำระเงิน

³ ฮาริน ทิวารี, "Bill for Collection" ผู้ส่งออก 12 (กุมภาพันธ์ 2531) : 61-64

ในปัจจุบันผู้ขายสินค้าใช้เงื่อนไขประเภทนี้ผิดวัตถุประสงค์ไป โดยเป็นการให้สินเชื่อแก่ผู้ซื้อแต่ให้ธนาคารผู้เรียกเก็บเป็นผู้พิจารณาการจะปล่อยเอกสารก่อนหรือไม่ ถ้ามีการปล่อยเอกสารก่อนธนาคารผู้เรียกเก็บต้องรับผิดชอบเมื่อผู้ซื้อไม่สามารถชำระเงินค่าสินค้าเมื่อถึงกำหนดชำระ

3. ตั๋วเรียกเก็บแบบเรียกให้รับรองตัว (Documents Against Acceptance หรือ D/A) คือ ตั๋วเรียกเก็บที่ผู้ซื้อเพียงแต่ลงลายมือชื่อรับรองตัวแลกเงินของผู้ขาย (Accepted Bill) เพื่อเป็นการแสดงความยินยอมชำระหนี้ค่าสินค้าตามกำหนดการชำระเงินและส่งให้กับธนาคารผู้เรียกเก็บก็สามารถรับเอกสารไปออกสินค้าได้ เมื่อครบกำหนดการจ่ายเงินผู้ซื้อก็จะนำเงินมาชำระต่อธนาคารผู้เรียกเก็บเพื่อส่งต่อไปยังธนาคารผู้ส่งตัวมาเรียกเก็บ และส่งมอบให้กับผู้ขายต่อไป

ตัวประเภทนี้ธนาคารผู้เรียกเก็บ ไม่ต้องรับผิดชอบหากผู้ซื้อปฏิเสธการจ่ายเงินเมื่อตัวครบกำหนด ผู้ขายจะต้องฟ้องร้องผู้ซื้อเอง โดยใช้ตัวแลกเงินที่ผู้ซื้อรับรองไว้เป็นหลักฐานในการฟ้อง

การให้บริการของธนาคารพาณิชย์ในด้านการส่งสินค้าเข้า

การให้บริการด้านสินค้าเข้า เป็นการให้บริการเกี่ยวกับการชำระเงินในการสั่งซื้อสินค้าเข้าจากต่างประเทศโดยการให้บริการแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- การให้บริการเปิดและแก้ไข L/C สินค้าเข้า (Import Letter of Credit)
- การให้บริการเรียกเก็บเงินตามตัวสินค้าเข้า (Import Bill for Collection)
- การให้บริการสินเชื่อแก่ผู้ส่งสินค้าเข้าที่อยู่ในประเทศ (Import Credit)

1. การให้บริการเปิดและแก้ไข L/C สินค้าเข้า (Import Letter of Credit)

1.1 การเปิด L/C โดยธนาคารทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้เปิด L/C ซึ่งเท่ากับเป็นการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าประเภทหนึ่ง เนื่องจากธนาคารมีภาระผูกพันต้องชำระเงินค่าสินค้าแทนลูกค้า ดังนั้นการเปิด L/C แต่ละฉบับ จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจโดยจะมีการพิจารณาความสามารถในการชำระเงินคืนธนาคารสำหรับลูกค้าแต่ละราย

เมื่อ L/C เปิดไปยังผู้ขายแล้ว ผู้ขายจะส่งสินค้ามายังประเทศผู้ซื้อ และนำเอกสารตามที่ระบุไว้ใน L/C ไปยื่นแก่ธนาคารใดธนาคารหนึ่ง เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้รับซื้อตั๋ว เมื่อธนาคารผู้รับซื้อตั๋วทำการตรวจเอกสารให้เป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขใน L/C แล้ว จะดำเนินการส่งเอกสารมายังธนาคารผู้เปิด L/C เพื่อติดต่อผู้ซื้อให้มารับเอกสารโดยการชำระเงิน หรือขอสินเชื่อโดยการทำทรัสต์รีซีทกับธนาคาร

1.2 การแก้ไข L/C ในบางครั้งธนาคารอาจได้รับการร้องขอจากลูกค้าให้ธนาคารช่วยแจ้งการแก้ไขข้อความสำคัญใน L/C ที่เปิดไป เช่น

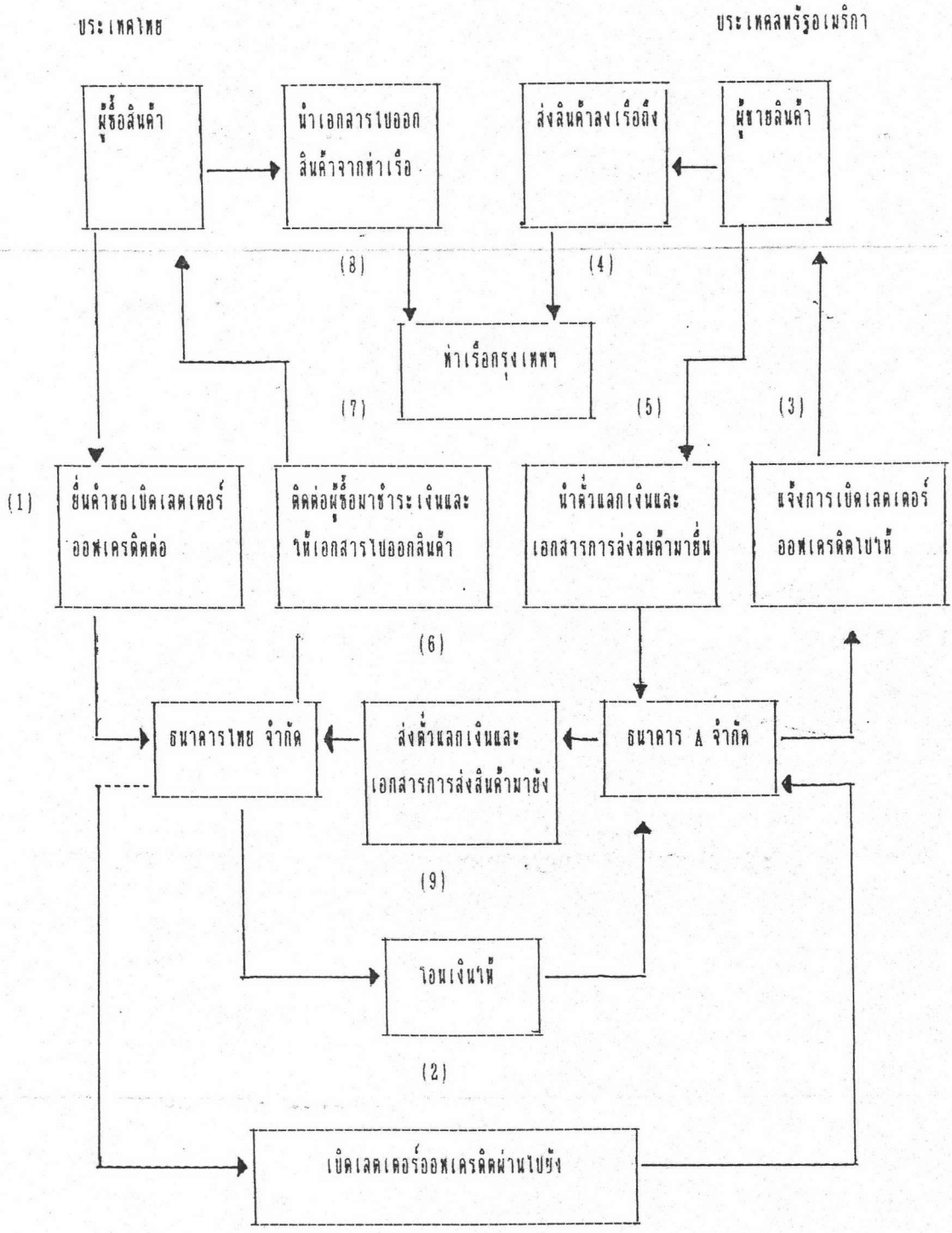
- จำนวนเงินเปลี่ยนแปลงไป ต้องการจำนวนเงินเพิ่มขึ้นหรือลดลง
- ขยายหรือลดระยะเวลาการส่งสินค้า
- แก้ไขรายการหรือจำนวนสินค้า
- เปลี่ยนแปลงราคาสินค้า
- เปลี่ยนวิธีการส่งสินค้าให้เป็นงวด ๆ หรือยอมให้ถ่ายเรือได้
- การเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นที่ผิดไปจากเงื่อนไข L/C ที่เปิดไป

ในการขอแก้ไข L/C นี้ ผู้ซื้อจะต้องแสดงหลักฐานความยินยอมของผู้ขายต่อธนาคาร ในบางกรณีธนาคารอาจต้องใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อแก้ไข L/C เช่นเดียวกับในการเปิด L/C เช่น จำนวนเงินเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น

วงจรมติการเปิด L/C เพื่อส่งสินค้าเข้า⁴

1. ผู้ซื้อสินค้ายื่นคำขอเปิด L/C ต่อธนาคารไทย จำกัด ให้ทำหน้าที่ธนาคารผู้เปิด L/C เพื่อเปิด L/C ให้ผู้ขายตามข้อตกลง
 2. ธนาคารไทย จำกัด เมื่อได้สอบถามวัตถุประสงค์และพิจารณาหลักการต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการอนุมัติคำขอเปิด L/C เรียบร้อยแล้ว จึงเปิด L/C ผ่านไปยังธนาคาร A จำกัด (ธนาคารผู้แจ้ง L/C)
 3. ธนาคาร A จำกัด เมื่อได้รับ L/C จากธนาคารไทย จำกัด แล้วจึงแจ้งการเปิด L/C ไปยังผู้ขาย
 4. ผู้ขายเมื่อได้รับ L/C เรียบร้อยแล้วจึงตรวจสอบข้อกำหนดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ระบุไว้ใน L/C ว่าถูกต้องตรงตามสัญญาซื้อขายที่ได้ตกลงไว้หรือไม่ ถ้าถูกต้องจะทำการส่งสินค้าไปยังประเทศผู้ซื้อ
 5. จากนั้นผู้ขายจะนำตัวแลกเปลี่ยนพร้อมทั้งเอกสารการส่งสินค้า (Bill of Exchange & Shipping Documents) ยื่นต่อธนาคาร A จำกัด
 6. เมื่อ ธนาคาร A จำกัด ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารตรงกับข้อกำหนดและเงื่อนไขใน L/C แล้วทำการส่งตัวแลกเปลี่ยนและเอกสารมายังธนาคารไทย จำกัด
 7. ธนาคารไทย จำกัด เมื่อได้รับตัวแลกเปลี่ยนและเอกสาร ก็จะทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งและติดต่อผู้ซื้อมาชำระเงิน หรือขอสินเชื่อทรัสต์รีซีทกับธนาคาร
 8. เมื่อผู้ซื้อมาชำระเงิน หรือดำเนินการขอสินเชื่อทรัสต์รีซีทกับธนาคารไทย จำกัด เรียบร้อยแล้ว จึงให้เอกสารแก่ผู้ซื้อนำไปออกสินค้า
 9. ธนาคารไทย จำกัด โอนเงินไปยังธนาคาร A จำกัด เพื่อส่งมอบให้ผู้ขายสินค้าต่อไป
- ผังวงจรมติการเปิด L/C เพื่อส่งสินค้าเข้า แสดงดังภาพที่ 2-1 ดังนี้

⁴ ชรินทร์ พิทยาวิธ, เลตเตอร์ออฟเครดิตการค้า (กรุงเทพมหานคร : ธีระการพิมพ์, 2516) หน้า 20-22

ภาพที่ 2-1 วงจรพิธีการเปิด L/C เพื่อการสั่งสินค้าเข้า

2. การให้บริการเรียกเก็บเงินตามตั๋วสินค้าเข้า (Import Bill for Collection)

ธนาคารให้บริการโดยทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้เรียกเก็บ หรือธนาคารผู้ยื่นตั๋วโดยธนาคารจะปฏิบัติตามคำสั่งและเป็นตัวแทนในการเรียกเก็บเงินเท่านั้น โดยไม่มีภาระผูกพันในการเรียกเก็บ กล่าวคือ เมื่อได้รับเอกสารจากธนาคารผู้ส่งตั๋วมาเรียกเก็บ จะตรวจสอบเอกสารที่ได้รับว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และดำเนินการแจ้งลูกค้าเพื่อนำเงินมาชำระหรือรับรองตั๋วตามวิธีการเรียกเก็บที่ได้รับคำสั่งมา ดังนี้

2.1 ตั๋วเรียกเก็บแบบเรียกให้ชำระทันที ผู้ซื้อจะต้องชำระเงินก่อนจึงสามารถรับเอกสารเพื่อใช้ในการออกสินค้าได้

2.2 ตั๋วเรียกเก็บแบบเรียกให้ชำระตามกำหนดเวลา ผู้ซื้อยังไม่มีสิทธิครอบครองสินค้าแม้ว่าจะได้ทำการรับรองตั๋วแล้ว เนื่องจากจะต้องชำระเงินก่อนจึงสามารถรับเอกสารเพื่อไปออกสินค้าได้ แต่ผู้ขายมีระยะเวลาการชำระเงินกำหนดไว้เพื่อให้ผู้ซื้อมีเวลาเตรียมการชำระเงิน และรอให้สินค้ามาถึงประเทศผู้ซื้อเสียก่อน

2.3 ตั๋วเรียกเก็บแบบเรียกให้รับรองตั๋ว เมื่อผู้ซื้อทำการรับรองตั๋ว แลกเงินของผู้ขายส่งมอบให้ธนาคาร ก็จะสามารถนำเอกสารไปออกสินค้า และทำการชำระเงินเมื่อถึงกำหนด

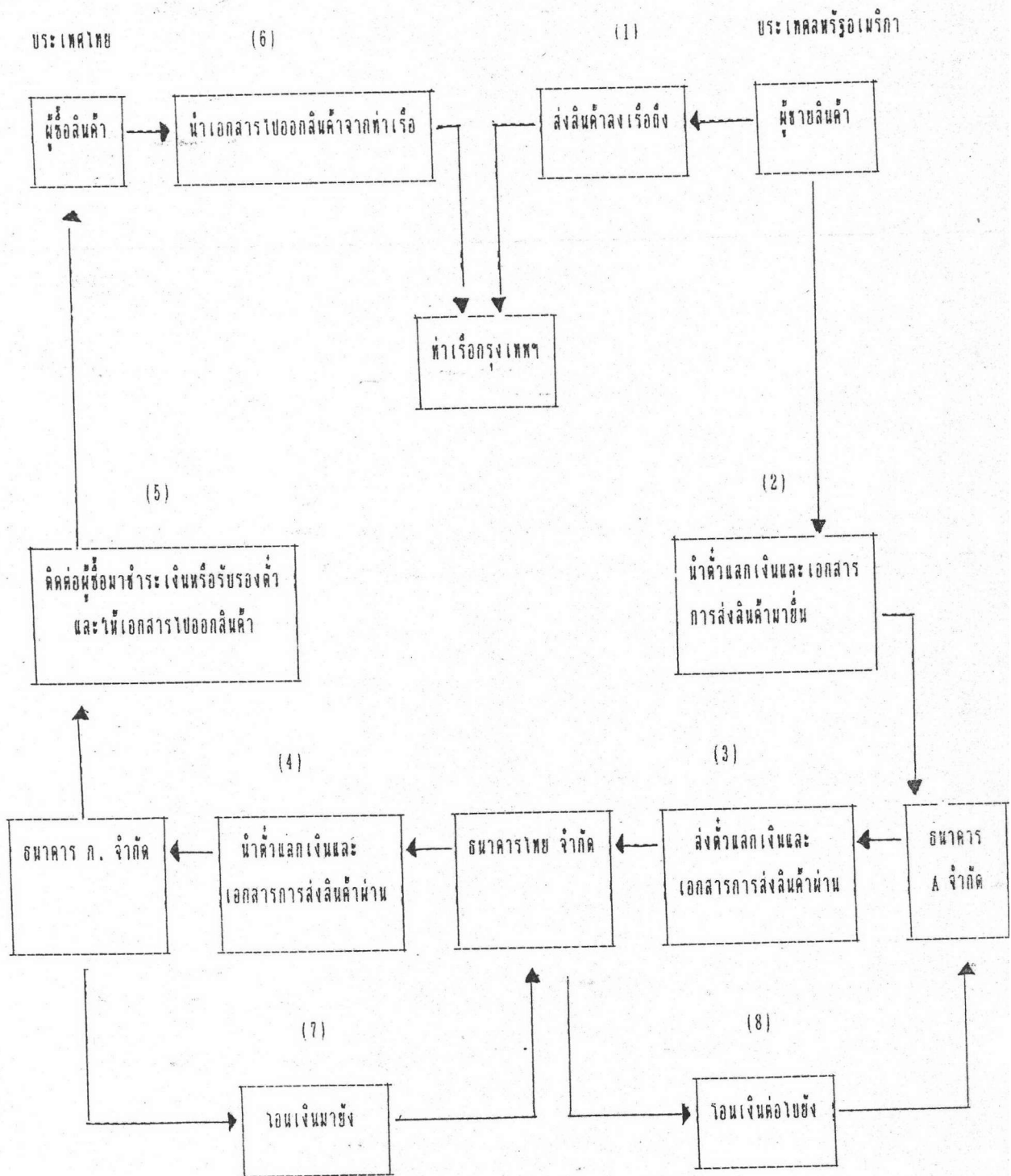
ธนาคารผู้เรียกเก็บ เมื่อเรียกเก็บเงินจากผู้ซื้อได้แล้วจะโอนเงินให้กับธนาคารผู้ส่งตั๋วมาเรียกเก็บ แต่บางกรณีผู้ซื้ออาจขอความช่วยเหลือจากธนาคารผู้เรียกเก็บ โดยการขอสินเชื่อทรัสต์รีซีท เพื่อขอเอกสารไปออกสินค้าก่อนและจะนำเงินมาชำระให้ภายหลัง หากธนาคารผู้เรียกเก็บให้สินเชื่อกับผู้ซื้อและผู้ซื้อไม่สามารถนำเงินมาชำระได้ ธนาคารผู้เรียกเก็บ จะต้องรับผิดชอบในการชำระค่าสินค้าแทนผู้ซื้อ

วงจรกิจกรรมชำระตัวเงินเพื่อเรียกเก็บ 5

1. ผู้ขายสินค้าตกลงขายสินค้าให้กับผู้ซื้อ และดำเนินการส่งสินค้ามายังประเทศผู้ซื้อตามข้อตกลง
2. ผู้ขายนำตัวแลกเงินและเอกสารการส่งสินค้ามายื่นให้กับธนาคาร A จำกัด ให้ทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้ส่งตัวไปเรียกเก็บ
3. ธนาคาร A จำกัด ส่งตัวแลกเงินและเอกสารการส่งสินค้าผ่านมายังธนาคารไทย จำกัด ให้ทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้เรียกเก็บเงิน
4. ธนาคารไทย จำกัด ยื่นตัวแลกเงินและเอกสารการส่งสินค้าผ่านธนาคาร ก. จำกัด ให้ทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้ยื่นตัว (ถ้ามี)
5. ธนาคาร ก. จำกัด ติดต่อผู้ซื้อเพื่อขอรับชำระเงินหรือรับรองตัวแล้วแต่กรณี
6. เมื่อผู้ซื้อชำระค่าสินค้าหรือรับรองตัวส่งมอบให้ธนาคาร ก. จำกัด เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะได้รับเอกสารเพื่อไปออกสินค้าได้
7. ธนาคาร ก. จำกัด โอนเงินมายังธนาคารไทย จำกัด
8. ธนาคารไทย จำกัด โอนเงินต่อให้ธนาคาร A จำกัด เพื่อส่งมอบให้ผู้ขายต่อไป

ผังวงจรกิจกรรมชำระตัวเงินเพื่อเรียกเก็บสินค้าเข้า แสดงดังภาพที่ 2-2 ดังนี้

5 ธาริน ทิวารี, "Bill for Collection", ผู้ส่งออก 13 (กุมภาพันธ์ 2531) : 57

ภาพที่ 2-2 จงจรพิธีการชำระตัวเงินเพื่อเรียกเก็บสินค้าเข้า

3. การให้บริการสินเชื่อแก่ผู้ส่งสินค้าเข้าที่อยู่นประเทศ (Import Credit)

3.1 การให้บริการสินเชื่อทรัสต์รีซีท

การให้บริการสินเชื่อทรัสต์รีซีทนี้ ธนาคารจะให้สินเชื่อโดยให้เอกสารแก่ผู้ซื้อเพื่อนำไปออกสินค้าก่อน โดยที่ยังไม่ต้องชำระเงินค่าสินค้ากับธนาคาร และเมื่อครบกำหนดตามระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ ผู้ซื้อจะต้องนำเงินต้นมาชำระคืนธนาคาร พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราที่กำหนด

3.2 การให้บริการค้ำประกันเพื่อการออกสินค้า

โดยปกติในการส่งสินค้าเข้า ผู้ซื้อจะได้รับเอกสารการส่งสินค้าก่อนสินค้าถึงท่าเรือ ในกรณีที่สินค้ามาถึงท่าเรือก่อนธนาคารจะได้รับเอกสาร และผู้ซื้อมีความประสงค์จะนำสินค้าออกจากท่าเรือก่อน ผู้ซื้อจะขอให้ธนาคารออกหนังสือค้ำประกันการออกสินค้าต่อบริษัทเรือ ต่อมาเมื่อธนาคารได้รับเอกสารการส่งสินค้าแล้วจึงสลักหลังใบตราส่งสินค้า (Bill of Lading) ให้ผู้ซื้อนำไปแลกหนังสือค้ำประกันคืนให้ธนาคาร มิฉะนั้น ธนาคารยังคงมีภาระผูกพันอยู่ตามหนังสือค้ำประกันนั้น

ในการออกหนังสือค้ำประกันเพื่อการออกสินค้านี้ ธนาคารจะลงนามร่วมกับลูกค้ำและจะเก็บเงินมัดจำเต็มจำนวนตามราคาสินค้าในใบกำกับสินค้าสำหรับลูกค้ำที่ได้รับสินเชื่อทรัสต์รีซีทจากธนาคาร และยังไม่ประสงค์ชำระเงินค่าสินค้าก็สามารถ ยื่นทรัสต์รีซีทขอให้ธนาคารออกหนังสือค้ำประกันการออกสินค้าต่อบริษัทเรือได้

การให้บริการของธนาคารพาณิชย์ในด้านการส่งสินค้าออก

- การให้บริการด้านสินค้าออก เป็นการให้บริการเกี่ยวกับการส่งสินค้าออกไปจำหน่าย ณ ต่างประเทศ โดยการให้บริการแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ
- การให้บริการแจ้งและยืนยัน L/C (Advised and Confirmed Letter of Credit)
 - การให้บริการส่งตั๋วใบเรียกเก็บสินค้าออก (Export Bill for Collection)
 - การให้บริการสินเชื่อแก่ผู้ส่งสินค้าออกที่อยู่ในประเทศ (Export Credit)

1. การให้บริการแจ้งและยืนยัน L/C (Advised and Confirmed Letter of Credit)

1.1 การแจ้ง L/C โดยธนาคารทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้แจ้ง L/C ซึ่งไม่มีภาระผูกพัน แต่ต้องตรวจสอบความแท้จริงของ L/C ที่ทำการแจ้งไปยังผู้ขาย ในบางกรณีลูกค้าอาจต้องการให้ธนาคารทำการโอน L/C ที่เป็น L/C ซึ่งสามารถโอนสิทธิและภาระผูกพันตาม L/C ให้กับผู้อื่น การโอนจะโอนทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ แต่โอนได้เพียงครั้งเดียว และธนาคารผู้โอนไม่มีภาระผูกพันต่อการโอน L/C ฉบับนั้น

1.2 การยืนยัน L/C หากธนาคารทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้ยืนยัน L/C เท่ากับว่าธนาคารยอมเข้าไปมีภาระผูกพันเสมือนหนึ่งเป็นธนาคารผู้เปิด L/C ซึ่งธนาคารมีความเสี่ยงเกิดขึ้น คือ ต้องจ่ายเงินให้กับผู้ขายหากผู้ขายปฏิบัติตามข้อกำหนดและเงื่อนไข L/C ถูกต้องครบถ้วนโดยไม่มีสิทธิไล่เบี้ยจากผู้ขาย ดังนั้นในการยืนยัน L/C ธนาคารผู้ยืนยัน L/C ควรพิจารณาถึง

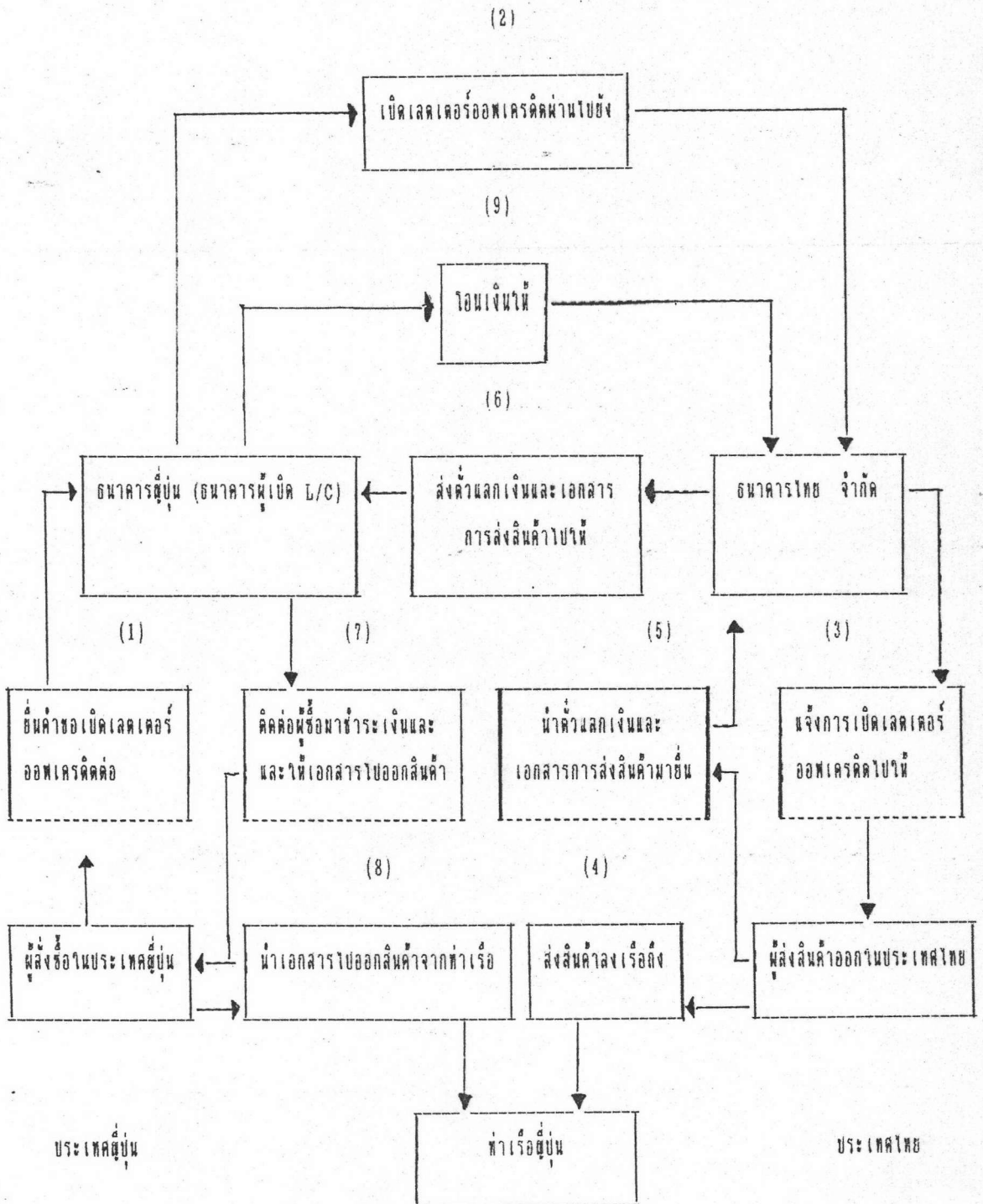
- สถานการณ์ทางการเงินของธนาคารผู้เปิด L/C (Bank Risk)
- สถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองของประเทศนั้น ๆ (Country Risk)

วงจรมีวิธีการเปิด L/C เพื่อการส่งสินค้าออก ⁶

1. ผู้สั่งซื้อสินค้าในประเทศญี่ปุ่นยื่นคำขอเปิด L/C ต่อธนาคารผู้ป้อนให้ทำหน้าทีธนาคารผู้เปิด L/C เพื่อเปิด L/C มายังผู้ขายในประเทศไทย
2. ธนาคารผู้ป้อน เมื่อได้สอบถามวัตถุประสงค์และพิจารณาหลักการต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการอนุมัติคำขอเปิด L/C เรียบร้อยแล้ว จึงเปิด L/C ผ่านไปยังธนาคารไทย จำกัด ให้ทำหน้าที่ธนาคารผู้แจ้ง L/C
3. ธนาคารไทย จำกัด เมื่อได้รับ L/C จากธนาคารผู้ป้อนแล้ว จึงแจ้งการเปิด L/C ไปยังผู้ขายในประเทศไทย
4. ผู้ขายเมื่อได้รับ L/C เรียบร้อยแล้วจึงตรวจสอบข้อกำหนดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ระบุไว้ใน L/C ว่าถูกต้องตรงตามสัญญาซื้อขายที่ได้ตกลงกันไว้หรือไม่ ถ้าถูกต้องจะทำการส่งสินค้าไปยังประเทศผู้ซื้อ
5. จากนั้นผู้ขายจะนำตัวแลกเงินพร้อมทั้งเอกสารประกอบการส่งสินค้า (Bill of Exchange & Shipping Documents) มายื่นต่อธนาคารไทย จำกัด
6. เมื่อธนาคารไทย จำกัด ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารตรงกับข้อกำหนดและเงื่อนไขใน L/C แล้วทำการส่งตัวแลกเงินและเอกสารการส่งสินค้ามายังธนาคารผู้ป้อน
7. ธนาคารผู้ป้อน เมื่อได้รับตัวแลกเงินและเอกสารการส่งสินค้า ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งและติดต่อผู้ซื้อมาชำระ เงินหรือขอสินเชื่อทรัสต์รีซีทกับธนาคาร
8. เมื่อผู้ซื้อมาชำระ เงินหรือดำเนินการขอสินเชื่อทรัสต์รีซีทกับธนาคารผู้ป้อน เรียบร้อยแล้ว จึงให้เอกสารแก่ผู้ซื้อนำไปออกสินค้า
9. ธนาคารผู้ป้อนโอนเงินไปยัง ธนาคารไทย จำกัด เพื่อส่งมอบให้ผู้ขายสินค้าต่อไป

ผังวงจรมีวิธีการเปิด L/C เพื่อส่งสินค้าออก แสดงดังภาพที่ 2-3 ดังนี้

6 ชนิษฐ์ พิทยาวิธ, เลตเตอร์ออฟเครดิตการค้า, หน้า 101-103

ภาพที่ 2-3 วงจรพิธีการเปิด L/C เพื่อการส่งออก

2. การให้บริการส่งตั๋วไปเรียกเก็บสินค้าออก (Export Bill for Collection)

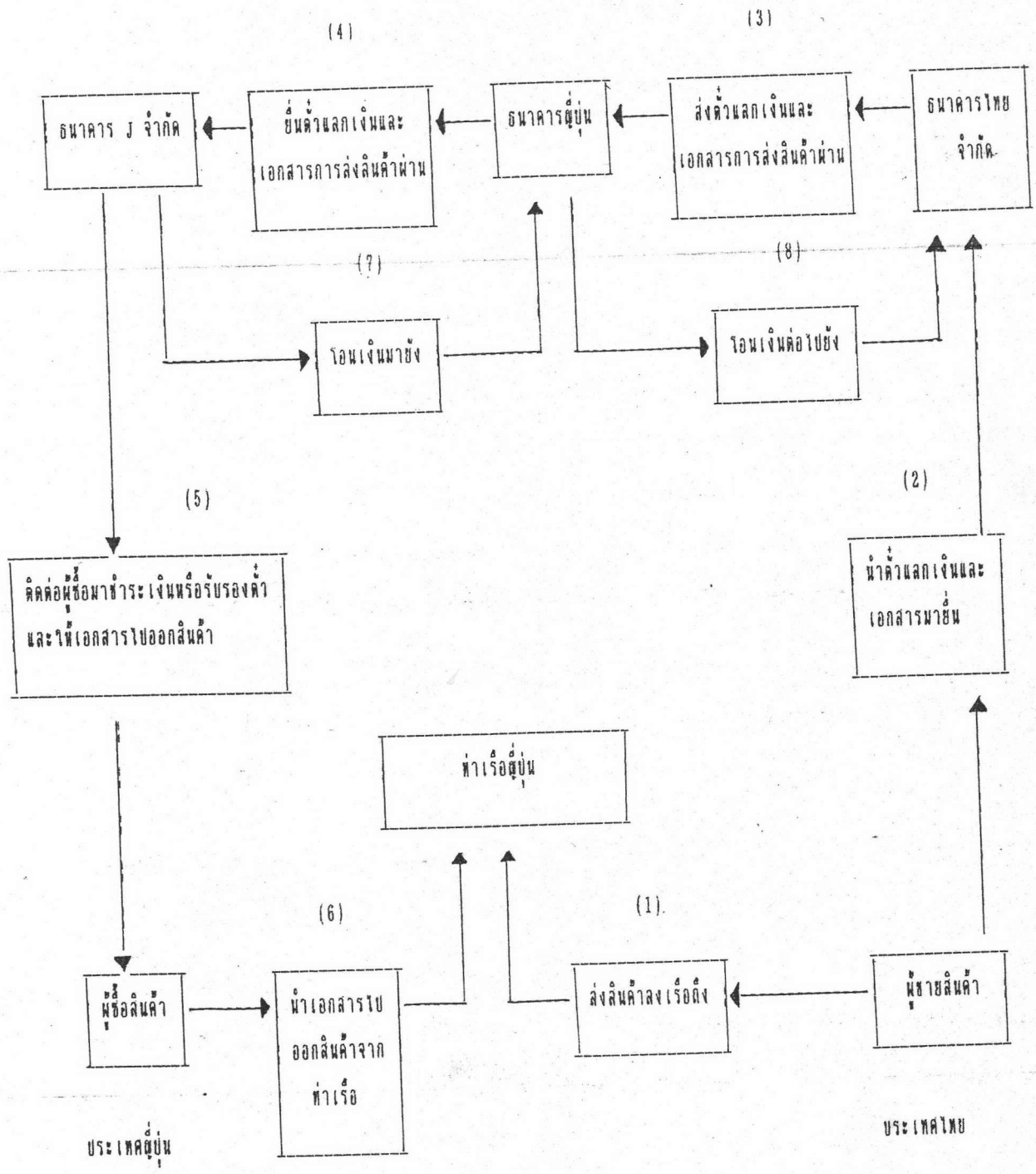
ธนาคารให้บริการโดยทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้ส่งตั๋วไปเรียกเก็บ คือ ผู้ขายส่งสินค้าไปยังประเทศผู้ซื้อพร้อมเตรียมเอกสารมาให้ธนาคารผู้ส่งตั๋วไปเรียกเก็บ เพื่อส่งไปเรียกเก็บเงินจากผู้ซื้อ โดยมีคำสั่งในการเรียกเก็บอย่างชัดเจน ธนาคารผู้ส่งตั๋วไปเรียกเก็บดำเนินการเรียกเก็บผ่านธนาคารตัวแทน และเมื่อได้รับเงินจากธนาคารผู้เรียกเก็บจึงส่งมอบเงินให้ผู้ขาย

วงจรมติการส่งตัวเงินไปเรียกเก็บสินค้าออก ⁷

1. ผู้ขายสินค้าในประเทศไทยตกลงขายสินค้าให้ผู้ซื้อ โดยส่งสินค้าไปยังประเทศผู้ซื้อ
2. ผู้ขายนำตัวแลกเงินและเอกสารการส่งสินค้ามายื่นกับธนาคารไทย จำกัด ให้ทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้ส่งตัวไปเรียกเก็บ
3. ธนาคารไทย จำกัด ส่งตัวแลกเงินและเอกสารการส่งสินค้าผ่านมายังธนาคารผู้ป้อน ให้ทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้เรียกเก็บเงิน
4. ธนาคารผู้ป้อนยื่นตัวแลกเงินและเอกสารผ่านธนาคาร J จำกัด ให้ทำหน้าที่เป็นธนาคารผู้ยื่นตัว (ถ้ามี)
5. ธนาคาร J จำกัด ติดต่อผู้ซื้อเพื่อขอรับชำระเงินหรือรับรองตัวแล้วแต่กรณี
6. เมื่อผู้ซื้อชำระค่าสินค้าหรือรับรองตัวส่งมอบให้ธนาคาร J จำกัด เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะได้รับเอกสารเพื่อไปออกสินค้าได้
7. ธนาคาร J จำกัด โอนเงินมายังธนาคารผู้ป้อน
8. ธนาคารผู้ป้อน โอนเงินต่อให้ธนาคารไทย จำกัด เพื่อส่งมอบให้ผู้ขายต่อไป

ผังวงจรมติการส่งตัวเงินไปเรียกเก็บสินค้าออก แสดงดังภาพที่ 2-4 ดังนี้

⁷ อาริน ทิวารี, "Bill for Collection", หน้า 57

ภาพที่ 2-4 วงจรพิธีการส่งตัวเงินไปเรียกเก็บสินค้าออก

3. การให้บริการสินเชื่อแก่ผู้ส่งออกที่อยู่ในประเทศ (Export Credit)

ธนาคารพาณิชย์จะให้บริการสินเชื่อเพื่อการส่งออก (แพคกิ้ง เครดิต) เพื่อให้ผู้ส่งออกสามารถจัดหาสินค้า ส่งสินค้าออกขาย และแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ ซึ่งวิธีปฏิบัติมี 2 วิธี คือ

- ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ให้สินเชื่อแก่ผู้ส่งออกโดยตรง
- ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ให้สินเชื่อแก่ผู้ส่งออกโดยผ่านธนาคารพาณิชย์ในรูปของสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ แต่ต้องเป็นผู้ส่งออกที่พึงเชื่อถือได้ตามการอนุมัติของธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้น

การให้สินเชื่อเพื่อการส่งออกอาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 การให้สินเชื่อก่อนการส่งออก (Pre-shipment)

เป็นการช่วยเหลือผู้ส่งออกให้มีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับเตรียมการส่งออกโดยธนาคารจะให้กับตามเอกสาร ดังนี้

- L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้ ให้นำวงเงินไม่เกินร้อยละ 80 ของจำนวนเงินใน L/C
- สัญญาซื้อขายหรือคำสั่งซื้อสินค้า ให้นำวงเงินไม่เกินร้อยละ 70 ของจำนวนเงินตามสัญญาซื้อขายหรือคำสั่งซื้อสินค้า
- ใบรับฝากสินค้าเพื่อส่งออก โดยผู้ขายขอจำนำสินค้าที่เตรียมส่งออกจำนวนหนึ่งไว้กับธนาคาร ธนาคารจะให้กับได้ไม่เกิน 60% ของราคาสินค้า

3.2 การให้สินเชื่อหลังการส่งออก (Post-shipment)

ในกรณีที่ผู้ขายได้ส่งสินค้าออกไปแล้ว ไม่ว่าจะส่งแบบ L/C หรือตัวเรียกเก็บก็ตาม ถ้าผู้ขายได้ให้เครดิตแก่ผู้ซื้อ เมื่อผู้ขายได้ส่งมอบเอกสารให้ธนาคารเป็นผู้เรียกเก็บเงิน ผู้ขายก็จะได้รับเงินค่าสินค้าต่อเมื่อตัวแลกเงินนั้นครบกำหนด หรือเมื่อผู้ซื้อชำระเงินให้แล้วเท่านั้น ถ้าผู้ขายประสงค์จะขอกู้เงินจากธนาคารไปใช้ก่อน ธนาคารจะให้กับได้ไม่เกิน 90% ของจำนวนเงินตามตัวแลกเงิน